

ROZHOVORY 36

5. ČÍSLO

PRAHA 3. IV. 1954.

ROČNÍK 1.

OBSAH:

1	P.	Podivný snít	poesie
2	R. Kopecký	Konaruk	proza
7	J. Pauleert	Zda být či nebýt?	filosofie
22	Koreš	Ismismus	fejton
25	V. Havel	Být na nábreží	skizza
27	P. Švanda	3 poznámek o městě	skizza
30	R. Kopecký	Charles de Coster	literatura
33	V. Havel	Americká poesie	estetika
37	P.	---	skizza
39	J. Pauleert	Kdybych padl	poesie
40		Redakční zpráva	

vytisk 1

VYCHÁZÍ NEPRAVIDELNĚ

Podivný svět.

Podivný svět,
když místo Horatia
se musím učit střílet, zaléhat,
podivný svět,
když místo knížky básní
se ruce učí držet automat,
když technika znamená nové dělo
a pokrok - střílet dvakrát rychleji,
když za lidskostí číhá Hirošima
a vědou yperite se rozumí.
Podivný svět,
když zítra snad již zemřu
a je mi teprv devatenáct let,
když příliš brzy umím nenávidět;
o divný, věru divný je to svět.

P.

R. Kopecký:

Kovařík.

Ten týden po výplatě šla Matouškova směna zase na noční. Chudák Kovařík si ztěžoval, že dobíral málo peněz. Bylo to pochopitelné, neboť si brával vždy velkou zálohu: "Kapku na ty dluhy...", říkal. Ostatně Kovařík naříkal při každé výplatě, ať byla velká či malá. To bylo jeho pravidelným zvykem a druzí kováři jej nikdy nelitovali.

- To si zas natřeš kapsu!, zubil se rezavý Landsinger, svíraje v pěsti zelený sáček. Kovařík na tyto narážky kamarádů zpravidla neodpovídal. Spokojil se téměř vždy nevraživým pohledem, vrženým v tu stranu, odkud přicházela poznámka.

Karel přišel v neděli večer o něco později do práce, než chodíval obvykle. Nevadilo to. Pece nebyly ještě roztopeny a na zakládání nebylo proto ani pomyslení. Starý Bláha svolával hromy a blesky na zaseknutý "gránich". Naplněný hrnec visel asi metr nad zemí a nechtělo se mu ani tam ani zpět. Nakonec bylo třeba zavolat elektrikáře, aby se na to šel podívat. Karel byl značně rozmrzelý, poněvadž doufal, že tento týden nahnat nějaké peníze, aby mu to o vánocích udělalo o nějakou tu pětku víc. A hned první noc takové zdržení!

- Tak to zas vyjedem až po půlnoci...., povzdychl, sedaje si na bednu u pece. Zapáliv sobě cigaretu, začal pomalu přemítat o tom, kolik hodin zbývá ještě do konce šichty. Byl by snad usnul, opřen o teplou vnější stěnu pece, kdyby jej nebyl vzbudil - Kovařík. Blížil se potácivě od odstraňováku směrem ke Karlovi, co chvíli zakopl o složený materiál a mumlal si pro sebe nesouvislé věty.

- Vojto, Vojtěchu, Vojto, dyť ty mi rozumíš....., hovořil Kovařík roztržitě ke Karlovi. Měl-li trochu v hlavě, tituloval každého Vojto anebo chtěl-li někomu

vyjádřit svou nevoli nad něčím, říkal mu "ty agrárníku!". Těžce přisedl na Karlovu bednu, která se málo zakymácela. Karel, tuše opět nějaké zajímavé vyprávění, stočil se ke Kovaříkovi, jenž jej objal kolem krku a dýchal na něj dechem, páchnoucím silně po rumu:

- Vojto, ty seš kovář, viď? Ty mi rozumíš!

- No to víte, Kovaříku, kde ste zas chlastal? smál se Karel.

- Ale to víš, už dva dni to táhnu; stará se mnou nemluví, peněz málo, jsem starej nemocnej člověk, tak co do takovýho srabu! škytl Kovařík.

- Člověče zlatej, dyť ste bral asi vosum stovek!

- Jo hochu milej, dyž jsem byl v tvejch letech, to sem bral tisíc korun za tejden. Já uměl dělat - a těmahle, ne hubou jako někerej! vykládal opilý kovář, napřahuje Karlovi před obličej významně obě své velké upracované ruce na důkaz pravdivosti svých slov. Kovařík nechal obě své ruce klesnout příteli do klína a najednou jako by zasažen elektrickým proudem, chytil jej za blusu a silně jím zatřásl:

- Jo to byla jiná doba za mejch mladejch let. To vy si dneska ani nedovedete představit. Já jsem se učil čtyři roky, rozumíš, Vojto, rozumíš? řekl a pustil svého společníka. Náhle ztratil na chvíli rovnováhu a balancoval trupem. Když se byl uklidnil, náhle vyštěkl, ukazuje dvě řady falešných zubů:

- To bylo za první války, kdy můj táta neměl, co by nám dal žrát.... Jsem ze čtyř dětí, Vojto, ty agrárníku agrárnickej, ale to ti povídám, Vojtěchu, nikdy sem vot tý doby nechtěl mít děti a taky sem žádnýho parchanta neudělal, rozhlédl se vítězoslavně a z očí mu sálal pocit vnitřní spokojenosti.

- Tenkrát jsem spával u mistra ve stodole. Stávalo se ve tři, to víš Vojtěchu, museli sme my, tenkrát učedníci, kydat panu mistrovi hnůj, vyčistit chlív, a než by-

la snídaně, museli jsme mít nakovanejch každej padesát hřebíků. Pak sme dostali černý kafe a kus chleba, k vobědu polívku a dělalo se do sedni, v létě i do vosmi do večera, co - ty agrárníku! vzdychl Kovařík.

- Ale pak, dyž sem se naučil dělat, to sem vysekal peněz, že jsem nevěděl, co s nima. Jo, tý mojí, dyž sme byli eště svobodný, koupil sem, jestli víš, jak byly ty želví kabelky, tak tu, stávala tenkrát stovosumdesát korun! nadšeně vykládal. Karel se musel usmát Kovaříkově naivitě. Vštípil si dobře do hlavy nyní opět ověřené dřívější pozorování, že mnozí lidé staví svůj život a někdy i jeho cíl na zcela titěrných maličkostech, které však přes svoji bezvýznamnost zanechávají v nitru těchto lidí hluboké nesmazatelné vryvy. Kovařík byl takovým člověkem. Jeho život byl jen vzpomínkou na řídké okamžiky chvilkového štěstí, na řídké okamžiky smyslového velkého prožitku, které chtěly být vychutnány tím více, čím větší časové rozmezí bylo mezi dneškem a jejich skutečným prožitím.

Pinďourovi se konečně podařilo vzbudit elektrikaře, majícího zrovna službu. Ovšem! tihletí údržbáři měli přes noc službu jen theoreticky. Málokdy bylo jim v noci skutečně pracovat, neboť přes noc bylo jen málo strojů, s nimiž měli co dělat v chodu, a tak všichni hleděli se co nejdřív stahnout na některé více či méně pohodlné místo, aby se oddali spokojenému spánku. Věru pak bylo těžké některého sehnat k poroučanému zařízení. Ale pan Matoušek alias Pinďour, je muž se tak výstižně přezdívalo pro jeho malou postavu, měl na ně štěstí přímo ďábelské. I dnes podařilo se mu v době poměrně krátké přivésti Jardu Pánkového, jenž měl i na montérkách vysoké záložky jak kázala vyšehradská móda, k úpravě jeřábu. Za chvíli bylo opět vše v pořádku a "ruppmanka" začala běžet. Kova-

řík zíval. Hlavu měl zvrácenu poněkud nazad, ústa pootevřená. Celý jeho trup, vyzáblý téměř na kost, se pomalu kymácel. Karel se díval na zruinovaného muže, jehož mravní podstatu a sebevědomí zničil alkohol, díval se na muže, jehož život neměl ceny, protože neměl cíle, neměl cíle, protože tu nebyla víra v sebe, víra ve vlastní já, víra, která snad kdysi dávno tu existovala, ale kterou ubila těžká bitva o chléb, jehož dobytí zdálo se jemu podobným nakonec největším vítězstvím života samého. Karel se zatrpkle pousmál při pomýšlení na ty doby, kdy pokládal za možné, ba za jisté, že lidstvo nejprve vymýšlelo svá náboženství a krásné sentence o svobodě ducha a pak teprve se staralo co dát do huby..... Vždyť jsou tu ještě některé jeho články, různé polemiky s materialisty..... Teprve jako masy mohou tito lidé prorazit, ale napřed....napřed je nutno přiznat si své ego sum!

Kovařík, unášen uspávajícím monotonním hukotem pece, připomínal buddhistického mnicha v těžké meditaci. Pytlou zástěru držel netečně v rukách, znetvořených dřinou, jež mu byla celoživotním údělem a z níž hledal únik v kořalkách.

-Halo, Kovaříku, spíte? křikl Karel po chvíli přemýšlení. Odpovědí mu bylo Kovaříkovo zamručení. Karel jím zatřásl a naladiv přátelský tón řekl:

- Hej, člověče, co ste takovej smutnej? Dyž se napijete, tak máte mít aspoň z toho radost! Kovařík náhle procítl při zmínce o radosti, podezřívavě se podíval na Karla, pak se rozhlédl kolem a znovu zamžoural svýma světle modrýma vodnatýma očima na Karla:

- To máš pravdu, Vojto. Puč mi pětku!

- A na co chcete, Kovaříku?

- No, pudem k "Holubum", ne? Dáme si dva velký.....

- Já musím dělat, kovaříku, to nejde....

- To nejseš tedy kamarád, Vojtěchu, řekl Kovařík, vstal a měl se k odchodu. Karel nevěděl co by dodal, poněvadž přesvědčovat opilce, že je nutno vydělávat, by bylo zbytečné, a hleděl na zchátralou postavu Kovaříkovu. Ten se ještě podíval na Karla jakýmsi nenávistným pohledem, poodešel, ale vrátil se o dva kroky zpět a rozhořčeně zakřičel, jak mu to jen jeho vypité hrdlo dovolilo:

- Vojtěchu, ty agrárníku, jseš svině!

Odešel skutečně ven z fabriky do výčepu U Holubů, kde se vždy sedávalo po výplatě, a pil prý až do té doby, dokud se nesvalil pod lavici, odkud jej dostali až v poledne druhého dne.

Karel povstal, zatáhl dvířka u pece a musel upravit půdu.

Druhého dne přišel Kovařík na kovárnu celý zoufalý. Byl nejenom unaven a nevyspalý, jak to po takové opičce bývá, ale kudy chodil tudy vyprávěl:

- Dyk jsem ti včera byl jen pro ty brambory, to mi musel někdo ty tři stovky vyfouknout nebo že bych byl takovej vůl a ztratil je....?

Karlovi položil ruku na rameno a v návalu pláče řekl odevzdaně:

-Karle, pro mně je na světě už jen ta bída... Plakal, tiše plakal.

"Nade vše největším bohatstvím
je soběstačnost."

"Nejcennějším plodem soběstač-
nosti je SVOBODA."

Jiří Paukert: /Erno/

Epikuros.

Zda být či nebýt?

/Polemické poznámky k článku Václava
Havla "Hamletova otázka"./

/Studie připsána M.M./

Václav Havel ve svém posledním článku podal překva-
pující výkon. Exponoval veškerý svůj intelekt, vycídiv ve
zbrojnici ethiky své zbraně olejem humanismu; když si tak-
to dodal odvahy, pustil se do polemiky s existencialismem.

Nevím do jaké míry jsem existencialistou, můj člá-
nek také nechce být vyznáním existencialismu, je spíše mí-
něn jako řada kritických poznámek, nezáleží na tom, jak bu-
de můj názor nazýván. Tuto stať píši proto, abych mohl v no-
ci klidně spát.

1.

Upozorňuji předem: Havlův článek byl zpracován sku-
tečně důkladně, zodpovědně a poctivě. Bylo v něm málo zby-
tečných slov. Proto i můj vztah k Václavovi Havlovi vyvěrá
především ze snahy respektovat jeho názory. Respektovat však
neznamená tolik co ztotožňovat se.

Přistupujeme-li k řešení nějaké otázky, snažíme se o-
byčejně s dojemnou pózou o objektivitu. Je otázka do jaké

míry může být člověk objektivním; Havel zanechává dojem objektivnosti přímo idylické. A tak chtě nechtě listujeme vzrušeně jeho článkem, radujeme i děsíme se havlovsky, a když dočítáme, byli bychom ochotni objímat půl světa, jako poslušné dítky Matky Přírody /nebo také boha/.

Havel nehledá definice života, tímtéž právem tak učiním i já.

Myšlenky Václava Havla:

1. Život je vědomé podřízení nutnosti representované pudem. /u člověka/
2. Pud k životu, vůle k šťastnému životu, touha po štěstí. Žije ten, kdo něco chce.
3. Potřeby lidské především citové. Život kontinuální proud, intuicí snů, visí atd.
4. Je-li tento proud osvětlen rozumem, nastane uvědomění o existenci.
5. Existencialistická filosofie má původ v čistém rozumu, proto je lidstvu cizí.
6. Rozum vede k egoismu, ten k anarchii.
7. Tomuto zmatku se dá čelit rozumovou úvahou. Příroda "dává" vedle rozumu jako regulátor člověku mravní cit.
-
8. Víra ve smysl našich potřeb - víra ve smysl přírody jako celku.
9. Příroda není souhrn hmotných částí, ale jednotný princip.
10. Sebevrah se staví proti přírodě, proti vesmíru, nesou-

hlasí s ním.

11. Životní síla v každém organismu přizpůsobuje nás celkové souhře. /"Bůh v nás"./

12. Naše vůle k životu je zlomkem vůle k životu celé přírody, dává smysl našemu světu i našemu životu, kladouc tu determinační funkci v přírodním celku.

13. Havel souhlasí s nepoznatelností lidského nitra,^{x/}

14. s determinovanou růzností lidských povah a z toho vyplývajícími různými pojetím štěstí,

15. povyšuje svědomí na mravní normu /Bůh pro člověka chápán ethicky/.

Protože je nemožno blíže vysvětlovat obsáhlou Havlovu theorii, odkazují čtenáře na jeho článek v 3/4 R-36.

Nyní se pokusím stručně nastínit svoji theorii, abych mohl dát odpověď na otázku oprávněnosti bytí a nebytí.

Každý člověk na světě, ať už vědomě či nevědomě, žije proto, že chce být šťasten./2/. Každý člověk jde tedy za štěstím. /Nietzsche, který staví jako smysl života moc /die Wille zur Macht/, jenom zaměňuje termíny. Moc - dosažení nejvhodnějších podmínek - štěstí./-- Štěstí, které znamená vlastně už nic nechtíti, tedy absolutní klid, je nedosažitelné v relativních poměrech. Dále tedy bude mluveno o štěstí relativním, které jest v tom, že jdeme za štěstím absolutním.--

^{x/} míním zde jeho poslední theorii o tom, že se nám každý člověk jeví jen jako souhrn skutečnin, ve svém nitru však zůstává pro nás nepoznán.

Zde je však nezbytně třeba ukázat na relativnost lidského štěstí, vyplývající nutně z determinovaných růzností lidských povah./14./

Pro větší názornost zůstanme u Bergsonovy sněhové koule, kterou jsem ukradl Havlovi. Je determinována jednak kvalitou sněhu, jednak silou, jakou se můžeme do koule opřít. Čím je koule větší, tím menší dobu ji budeme muset válet k neko-
nečnu, tím méně je potřeba objevovat sama sebe /navíjet sních/,
tím více jsme sami sebou, tím větší je povrch i hloubka našeho vědomí.

Za ideálních podmínek by tedy měly být na konci našeho života sněhové koule přiměřeně veliké. To jest stali bychom se do té míry sebou samými /a svou relativností odlišnými od jiných/, do jaké míry to Determinátor"chtěl".

Velmi jasně to vyjádřil již Nietzsche: "Co Ti říká Tvé svědomí? Máš se státi tím, kým jsi". Nietzsche zde zavádí svědomí jako mravní normu, s čímž souhlasí i Havel /15/.
Přibereme v úvahu ještě nepoznatelnost lidského nitra /13/,
abychom člověka mohli poznat, museli bychom se státi jím samým.

Dané veličiny:

1. Uvážili jsme nepoznatelnost lidského nitra
2. determinovanou různost lidských povah a z toho vyplývající různé pojetí štěstí.
3. Povýšili jsme svědomí na mravní normu. Svědomí - vlastně schopnost srovnávat nynější stav naší existence se stavem

determinované Existence. Do té míry jsme tedy nesvobodní, že chceme-li být šťastni, nesmíme jednat sami proti sobě. Naše svoboda je v tom, že hájíme projevy svého já a nenecháme se zotročovat /měnit svou podstatu/.

Havel: Žije ten, kdo něco chce, kdo něco potřebuje. /2/

Naše potřeby jsou tvořeny především potřebami citovými. /3/

Každý člověk má potřebu kladného poměru k ostatním lidem, k přírodní skutečnosti, ať už ji doznává či nikoliv.

Z předešlého vyplývá: spatřuje-li každý své štěstí v něčem jiném, potřebuje něco jiného, pak jsou jeho potřeby zcela indiferentní.^{x/} To znamená, že potřeba kladného poměru k ostatním lidem je věcí čistě indiferentní. To jest: není naprosto nutnou součástí lidské existence, pokud není tato potřeba skutečně o s o b n í potřebou pro jedince, pokud to není obsaženo v předobrazu jeho Existence, pokud není součástí jedincovy vnitřní satisfakce. /Tím neříkám, že ji převážná většina lidí pocituje - včetně autora tohoto článku - ať už je toho příčinou vžitá konvence či oni sami./

Havel: Rozumové potřeby vedou k egoismu. /6/ Ten k anarchii.

Anarchie škodí.

Rozumem možno negovat rozum. Přirozeným regulátorem je však mravní cit v nás. /7/

Opět pravda pouze částečná, t.j. pouze pravda Václava

Havla. Z výše uvedeného plyne: egoista by nebyl šťasten, když /Tím neříkám, že příroda není jednotný princip. Naopak-nutnost je projevem všestrannosti determinátorovy. Celkové souhře nás přizpůsobuje /11/obraz naší Determinované Existence -svědomí. Norma v každém z nás, pro každého různá.

by nemohl škodit. Žádná mravní norma ho neuspokojí než jeho svědomí. Je-li toto svědomí /touha po ztotožnění s Determinátorovou představou jedincovy Existence/ v souhlase s činy egoistovými, pak jedná egoista jen v zájmu Determinátora a nemůžeme mu na krk navlékat mravní cit, i když je to chomout velmi půvabně opentlený/.

Mravní cit je nutnost pouze pro toho, kdo by bez něj nebyl šťasten /V.H./, pro koho tvoří nezbytný stupeň k poznání sebe sama. Pravda humanistova: potírat zlo.

Objektivně vzato: i egoista i humanista jednají správně, pokud vytvářejí prožitě role do velkolepé Determinátorovy Lidské komedie.

NENÍ ŽÁDNÉ UNIVERSÁLNÍ PRAVDY, LEČ TÉ, KTERÁ JE VE SVĚ PODSTATĚ UNIVERSÁLNÍ /posuzuje odlišně každý determinovaný objekt podle stupně determinovanosti/ A TÍM JE TEDY UNIVERSÁLNĚJŠÍ.

Tak podobně nemohu rozbírat ovšem celou Havlovu studii. Vytknou několik dalších axiomů, jejichž srovnáním vynikne to, že Havel má pouze svoji havlovskou pravdu, nikoli pravdu universální. /T.j. jeho pravda je pro něj nezbytná, /i když ne definitivní/- alespoň pro současného Havla.

1. Každý člověk spatřuje své štěstí v něčem jiném.

To závisí jednak na determinované velikosti definitivní snehové koule /lidského vědomí na konci života/, jednak na velikosti koule právě vytvářené, t.j. lidského vědomí v současném okamžiku.

2. Protože žije člověk v prostředí /determinovaném/, které má na něho vliv v tom smyslu, že si na něm jako na zrcadle může ověřovat skryté schopnosti své duše, o jejichž existenci se teprve dovídá při styku s okolím, mění neustále svou podstatu - nabýváním nových obzorů a rozšiřováním svého vědomí.

3. Satisfakce jednotlivců se mohou navzájem křížit, dochází ke střetávání zájmů. Ohlédneme-li se dějinami, vidíme skutečně, že doposud vždycky docházelo ke konfliktům, nezdá se stávalo, že každý měl svou pravdu, a byl ochoten pro ni zasahovat do satisfakce jiných lidí. Činil-li tak v souhlase se svým svědomím, činil správně, i kdyby se dopouštěl zdánlivě nejhorších činů. Velmi často se ovšem dával pravý opak: že se totiž lidé dopouštěli špatností zcela v rozporu se svým svědomím, a tehdy nebyli ani minutu opravdu šťastni, před činem bojovali se sebou samými a po činu byli kamenováni svým vlastním svědomím, třeba až uštvání k smrti /Makbeth./

4. Nejdůležitější je bezesporu získat rovnováhu a klid své duše /vteřinný, neboť absolutně šťastni nejsme zde nikdy - proto žijeme/. Rozebíráme-li dále, jeví se nám lidé přibližně tří typů. Protože nepoznáme nikdy, zda ten či onen jedná správně /stává se sebou samým/, mluvíme pouze za takové případy, kde se jedná o skutečně své charaktery. Nemůžeme říci, zda existují, je to však pravděpodobné, protože mnoho z nich dovedlo umírat šťastně a od-

hodlaně, byli tedy přesvědčeni o své pravdě. Hus, atd.

1. typ /relativně vzato nejméně dokonalý/ ego-
ismus /Škodíme, protože je to podmínkou našeho
štěstí/
2. typ humanismus -/Pomáháme proto, že je to pod-
mínkou našeho štěstí/- pravděpodobně Havlova
koncepce.
3. typ - ten nenazvu nijak. Ze všech tří typů je
bezesporu nejméně náročný /sám se k němu neřa-
dím/, nejméně životný, ale tím i nejbližší do-
konalosti - klidu, tím také nejvíce vyrovnaný a
šťastný. "Naučil jsem se míti dosti na tom, co
mám" - umění býti šťasten za každých okolností.
Epikuros: "Kdo nejméně zítřka potřebuje, nejpří-
jemněji se setká se zítřkem. T.j. přenášíme uvě-
doměle smysl našeho života do sebe, obracíme se
k sobě. S každou reformou začínáme nejprve u se-
be, respektujeme všechny cesty, ale přece kráčí-
me jen svojí - nikomu nevnučujeme výtěžky dobro-
činných banketů, nikoho rovněž neutiskujeme, pro-
tože naše potřeby jsou minimální. "Ustup mi ze
slunce" - Diogenes.

Jsem si dobře vědom toho, že by se těžko našel ry-
zí charakter pro svou kategorii, proto uvádím universál-
ní obměnu pro všechny tři typy:

Neškodím ani nepomáhám potud, pokud ani škodit ani
pomáhat není podmínkou mého štěstí.

Opakuji, bylo zde mluveno pouze o ryzích, svých charakterech, které dosáhly vteřinné satisfakce. Nelze sem tedy zařazovat osoby, jež jednají v rozporu se svým svědomím. Nelze sem dokonce zařazovat vůbec nikoho, pokud se nezařadí sám, protože

5. nejsme oprávněni soudit činy jedinců,^{x/} ježto neznáme motivy jejich satisfakce. /Mluvím s hlediska universální pravdy, netýká se to proto 1. a 2. typu./ Viz nahoře: Není žádné pravdy, leč té, jež je ve své podstatě universální./

6. pojetí dějin /mluvím sub specie universální pravdy/. Za jasnost v tomto oboru děkuji zejména M.M., který tvrdil, že ke změně stávajícího společenského řádu stačí pouhá změna hospodářských podmínek a že tyto mají zásadní vliv na vývoj lidských dějin. Nuže s tím nelze souhlasit.

Tvrdím naopak, že zásadní vliv na lidské dějiny mají opět lidé, to jest lidská - člověčenská vědomí, jejich názory. /Radim Kopecký: "Společenské vědomí určuje společenské bytí"/. Hospodářské podmínky samy o sobě neznamenají naprosto nic. Nikdy by nedošlo k Francouzské revoluci, kdyby v ní utlačovaní neviděli nezbytnou součást svého příštího vteřinného štěstí.

Proto dochází poměrně zřídka ke vzpourám ve starých faraonských říších, proto k nim nedochází v Indii a na východě, kde dovedou být lidé šťastni i ve špatných sociálních podmínkách.

Proto nevypukla revoluce v Anglii, i když ji Marx
-----
^{x/} to jest ani sebevraždu

předpověděl - protože nebyla už nutná pro satisfakci jednotlivců, tvořících masu.

Nikdy by bylo nedošlo k revoluci v Rusku, kdyby nedokázal Lenin přesvědčit masu o její prospěšnosti.

V dějinách hraje hlavní úlohu chápání lidského štěstí, chápání smyslu života. To jest to nejzákladnější, co hýbe lidstvem - jeho touha po štěstí, jeho touha po universalnosti, co žene lidstvo výše a výše. Je bláhové domnívati se, že člověk pochopí jednoho dne vše. To by byl konec jeho lidství.

7. Každý člověk jedná správně jedině tehdy, jedná-li ze své vlastní nutnosti, sám, podle sebe sama - tedy svobodně. /Platí i pro sebevrahy/.

2.

Bylo by naprosto nelogické chtít vtěsnat do časopi-seckého článku, o jehož rozměry mám stejně obavy, všechny další detaily i důležitost naznačeného životního názoru. Nebylo by rovněž možné polemizovat s celým Havlovým článkem, který by si toho jistě zasloužil. Proto jakkoliv jsem odbočil v předešlé kapitole, chci dnešní problém redukovat pouze na otázku, kterou je pojmenován tento článek.

Zda být či nebýt?

Tento problém, zdánlivě hrozivý a uvádějící ve zmatek biedermyerovské měšťáky právě tak jako rozhořčující se pseudohumanisty, kteří ani nechápou, jak mohla být tato otázka vyslovena, tento problém tyčí se přede mnou, zí-

rá na mne prázdnými očnicemi a cení na mne zuby ze zvětřelých dásní.

Ve skutečnosti i fiktivně - ať už lebka, která slouží studujícímu medicíny, nebo lebka Hamletova. Zvedám ji s pathosem; je možno zůstat epikurovsky lhostejným, ale nečiním tak. Zvedám ji s pathosem, nevěda, zda to je lebka sebevraha či pokojné venkovanky, nevěda, zda to je lebka člověka milujícího a zbožňujícího život, nevěda, zda je to lebka lichvářova či lebka Narcissova. Zvedám ji a čtu v jejích tmavých důlcích odpověď: není děsivá, ani hrůzná, je jen strašlivě lhostejná.

A básník? Co říká básník?! Recituji se Seifertem:

Víc než být je milovat můj milý,
třeba bys jen přelud miloval,
není lásky, z níž by nešel žal,
umíráme, aby jiní žili...

Je možno zazlívat Novalisovi, který volí smrt raději než život, protože jedině v ní bude moci milovat? To je paradoxní vysvětlení toho milování, je možno milovat i zemřelé, je možno milovat přeludy; a je to více, než bychom pouze žili, je možno milovat tolik, že je nutno zemřít.

To je druhý, tentokrát estetický důkaz oprávněnosti volit jakkoliv, jen volíme-li svobodně a ke svému štěstí. Je možno, že kdyby Novalis žil dále, byl by život pro něho očištěm - je možno chápat smrt jako vykupitelku, jako dovršitelku nadějí, jako nezbytnou součást dosažení satis-

fakce. /1. verše Periferie/

Novalis nebyl klasickým případem sebevraha, jeho sebevražda byla psychická, ale tím tragičtější a opravdovější.

Může pochopit měšťák, že člověk může volit raději to druhé, nebytí? Hlavou se mi mihá mnoho příkladů velkých osobností, kteří skončili předčasně svůj život z v n i - t ě n í nutnosti a smazali tak význam té předčasnosti.

I Majakovského je možno takto hodnotit.

Ale chápe moralisující měšťák velikost? Nikdy nemá dost příležitosti k tomu, aby jí házel klacky pod nohy. A tak ani v tomto případě - nestrpí, aby byl vyrušován od oběda, do něhož se právě pustil - nechápe, že někdo může odejít dříve z domu, do něhož byl pozván, nežli už snědl a vypil vše co se vypít dalo. A nejen to, bývá mu to záminkou, aby za tím, jenž odešel, pokřikoval fráze o tom, že neměl dost odvahy, aby vytrval v boji o husí stehna a játrové knedlíčky až do konce.

Upozornil jsem na začátku, že nejsem existencialista. Každý, kdo četl jediný řádek z mých veršů, ví, jak život miluji a zbožňuji, právě proto, že v něm nevidím jen ten boj o husí stehna.

Ale přece, mám-li odpovědět na otázku Zda být či ne- být? obecně, musím odpovědět, že jakákoliv odpověď, míněná upřímně a z n u t n o s t i po uspokojení dychtící duše, je správná. Tedy i záporná. /10/

Smekám klobouk před opravdovým existencialistou, prá-

vě jako před opravdovým humanistou, právě tak jako před dyonyssky smyslným milencem života. V tom, že můžeme svobodně na tuto otázku odpovědět, vidím projev naší suverenity a zároveň odpověď na to, jak se zachovat k muži s revolverem /vůli k životu/, kterého lze ostatně pojímat také jako milence s napřaženou náručí.

Volím-li život, Václave Havle, pak ho nevolím proto, že nade mnou stojí s revolverem; nýbrž proto, že ho vášnivě miluji a že toužím přilnout na jeho rudé rty.

A právě tak, rozhodnu-li se svobodně, že nevstoupím do svazku, jenž by mi dále připadal pokořující, nedonutí mne k tomu ani revolver t. zv. vůle k životu. K svobodnému rozhodnutí mne naopak nutí revolver mé determinované existence - já sám.

Zůstává ovšem faktem, že většina lidí k těmto otázkám vůbec nedospěje. Opravňuje nás to však proto k závěrům, že ti, kteří volí svoji kandidátku uvědoměle, jednají proto špatně? Naprosto ne. Nejednají tudíž špatně ani ti, kteří volí uvědoměle p r o t i. /10/

Havel tvrdí, že sebevrah popírá Boha. Naopak. V této studii bylo dokázáno toto:/str. ř. / to jak má opouštět člověk tento svět, bylo determinováno. Jestliže však bylo determinováno, aby někdo skončil svůj život sebevraždou, je jen v zájmu determinujícího živlu /příroda, bůh, všemstvo/, stane-li se tak. Osud a bytost sebevrahova zapadá pak jako kámen do mosaiky do díla Determinátorova.

Sebevrahova smrt je oprávněná a nutná tehdy, je-li dovršením jeho determinované existence.

Jenom ze snahy respektovat člověčenství musel jsem se ozvat proti mechanickému a člověka nedůstojnému chápání lidského života; vidí-li Havel smysl života v mechanickém podřizování se zákonům fiktivní ethiky, přesto, že maluje tento obraz velmi různově a loyálně, musím se z téhož důvodu ozvat znovu.

Smysl našeho života je dán nám samým naší existencí, která je fénixem, neustále se přetvářejícím a mohutnějším, která je nikdy ne dost pochopeným obrazem genia. Naše existence - toť nikdy ne dost vychutnávané jablko ze zahrady Hesperidek, naše existence je božský vzor nás samých, je to myšlenka, je to fixe, je to vise, tesaná do mramoru našeho života.

Přesto, že nikdy jsem neplýtvával slovy o obecném blahu, přesto, že jsem nikdy nevystavoval ve slunci přízně na odiv své humanitní roucho, přesto a právě proto, musím chápat každého jedince. Ne jako někdo, kdo je oprávněn rovnat někomu záda bičem své jediné universální spravedlnosti, ale jako někdo, kdo chápe a respektuje i takové nutné projevy lidí, nad kterými se humanista zachvívá odporem.

Jako někdo, kdo respektuje i cestu sebevrahovu, vyplývá-li nutně a neměnně ze snahy po štěstí, po nejvlastnější podstatě nás samých, ze snahy po ztotožnění naší sou-

časnosti s naší budoucností, byť i mezi těmito ležela řeka Léthé.

Buď sláva svobodnému projevu člověka, buď sláva každému, kdo se stává sebou samým!

Kored:

Ismismus.

Věnováno
Marcele Váchové

Já, Ivan Kored, narozen a bydlící, člověk charakteristicky necharakterisovatelný pro svou osobitou výstřednost, zakládám nový umělecký směr pro prosu, poesii, malířství, sochařství a ostatní plastiku, pro architekturu, jako i pro jiná umění, ku příkladu plakátování a reklamování /vyjma reklamací/. Směr se bude nazývati i s m i s m u s. A jednou budou v řadách jeho vyznavačů tisíce a tisíce umělců, naprosto prostě naprostá většina /teď to myslím vážně/. Přihlášky posílejte na adresu redakce časopisu, který toto laskavě otiskne.

Protože lidé jsou nedůvěřiví a před každým činem se chtějí přesvědčit, zda strkají hlavu do okna nebo do oka, vylíčím jim zde, jak k založení tohoto směru došlo.

Dny, týdny a měsíce jsem sháněl vzácný spis slovního pana Nezvala: Moderní básnické směry. Uchýlil jsem se do universitní knihovny v Praze. Knížka stále nebyla na místě. A když jsem nestydatě podával objednávku znova a znova, bylo mi na ni jednoho dne napsáno něco tužkou. Nemohl jsem to vyluštit, domyslíl jsem si, že to bude asi "vlez mi na záda" nebo něco podobného. Hodil jsem tedy svou objednávku naposled do objednavatelského kaslíku a víckrát se tam neukázal. Možná, že tam na mě ta knížka teď čeká.

Jenže já byl rozzuřen, rozčertěn, ba rozdáblen na

nejvyšší míru a přistoupil jsem k tak zvaným domácím pramenům. Přímo jsem do sebe lil proud učeností z příruček, pouček, slovníků a učebnic doby současné i předčasné a zjistil jsem - v kostce - asi toto:

Jedni ti moderní směraři videli svět tak černě, že z něho utíkali k opicím a jen pozdě k ránu vždy mrkli očkem, zda jim jejich nuda a spleen nechtějí náhodou utéci; druzí zase malovali samé kalichy a Pythie a prisuzovali tomu zvláštní významy; třetí se koukali od rána do večera na jeden tulipán a připadalo jim děsně dramatické, když na tu kytku svítilo slunce nejdříve málo, potom mocně, pak zase málo, a nakonec vůbec ne; jiní si vzali do hlavy Freudovu "Nauku o snech" a chtěli srovnávat oblaka s koštětem; opět jiní psali verše a říkali, že je to krásné, když se to rýmuje; někteří upoutávali tím, že psali výhradně levou nohou a jednomu docela bylo pitomé, že byl člověkem.

Přes všechna jedinečná odlišení a vyhraněnou individualitu, našel jsem i společné znaky. Tito pánové pokládali za moderní a progresivní ignorovat interpunkci, používat co nejvíce cizích slov, žena měla u nich prapodivné úlohy a podobně. Mimo to jsem zjistil, že všechny tyto směry k nám byly přepraveny z ciziny. A tu se u mne objevil silný vlastenecký cit. Poudám si: Cák my Čecháči bychom nic kloudného nesvedli? My sme, panečku, kabrňáci! Interpunkce nám jakž-takž de, my se takhle učíme dobře, tak tu vypouštět nemusíme. A navíc vám ukážem, že jste na nás krátký. Hodíme ty vaše -ismy všechny do jednoho pytle, jak se u nás říká, pořád-

ně zatřepeme a pak vám to vysypeme na talíř. Hledejte si teď, kde který -ismus je, hm. Není, zmizely. A abyste si nemysleli, že pro ten svůj výplod nemáme název, tak tedy máme: ismismus.

Čtenáři! Nyní jsem před vámi rozhrnul svou bolest a dovolte, abych shrnul:

do boje za ismismus, do boje za směr, v němž nikdo žádný -ismus nepozná, do boje za umění, k němuž stačí, aby byl tvůrce obyčejným člověkem!

18. II. 1954.

Václav Havel:

Byt na nábřeží

1.

Venku dnes pěkně mrzne, na oknech rostou divoké fantasie a park už celý zkostnatěl. Děvčatům v kožešinových límcích se dnes červenají tvářičky, nosíky a ouška, což je skutečně neodolatelné.

Ale což teprve pohled na Vltavu! Bydlím na nábřeží a bez nadsázky - hotové mraveniště! A tak si myslím, že lidé jsou nakonec přece jen tak napolo filosofové a napolo mravenci!

2.

Pozval jsem tuhle, v mrznoucí a zasněžený den, jednoho přítele, malíře, abych mu ukázal svoji sbírku reprodukcí slavných obrazů. Až si to kamarád všechno skrz naskrz prohlédl, odhrnul jsem nakonec jako zvláštní překvapení průsvitnou záclonu u okna svého pokoje, kde se objevila malba stovek lidíček, bruslících na řece. Řekl jsem:

"Vidíš, a tohoto velikého Breughala jsem dostal dnes a - čestné slovo - zadarmo!"

"!Poslyš", zašeptal pomalu kamarád, "ale vždyť to je, probůh, originál!"

Podíval jsem se lépe a ke svému úžasu jsem vám poznal, že měl úplně pravdu! A musel jsem se skutečně podívat, jak ten

obraz byl zachovalý.

400 let!

A jako by byl namalován před hodinou - barva ještě vlhká - tak trochu do kávova - no prostě - lidé jsou kouzelníci!

Pavel Švanda /Brno/:

Dosti již Kamy!

A ty Betleme v zemi Judské....

Z poznámek o městě.

1. Východ.

.....Říkají tam na Dornychu. Je to změť šedivých, otlučených domečků, dvorků, prkenných ohrad, skladišť pro všecko.

A mezi tím vším: fabriky. Vysoké, špinavé krychle betonu a cihel, pokryté řadami lesklých skleněných tabulí, které se chvějí nepřetržitým hukotem strojů.

Každá tovární zeď má svůj tón, který přidává do šumu ulice.

Jsou to většinou textilky; vyplivují proudy hnědavé, kalné vody do stok v bočních uličkách.

Za zimních večerů, /té městské blátivé a vlhké zimy/, když končí pracovní doba, jdou hlavními třídami zástupy dělníků. Tehdy má Dornych své pravé, své vlastní ovzduší.

Snad jedině tehdy; když je na chodnicích, v jízdni dráze, všude, všude bláto a kaluže a pouliční osvětlení září a čaruje po zdích, zemi i lidech ty své podivné, složité kresby stínů a světel.....

.....

A ještě jednou.

To v létě, pozdě odpoledně, když slunce je už nízko nad obzorem a ty stojíš někde na kopcích za městem a díváš se tam dolů do doliny, ve které je naše město jakoby rozlité,

/vidíš, jak za staletí jeho hmota už leckde přetekla přes okraj/ a nad tím vším, co leží před tebou, jako před Pánem-bohem, visí šedavé pásy kouře, prosvětlené paprsky sluníčka.

A na východě vidíš stát v nejhustším oparu, jako strážce desítky štíhlých, přímých továrních komínů. Jako pevné body v prostoru. Jsou samy sebou samozřejmé - bez nich by to nešlo, město by městem nebylo.

2. Střed.

Máme starou radnici.

Je v ní jeden krokodýl, jedno dřevěné kolo, údernický výrobek J. Birka, který byl kolářem v Lednicích L.P.1636 a kupa referátů MNV.

Zlí jazykové říkají, že si pan Birk ulehčil práci.

Říkají, že vyrobil kapesním nožem vozové kolo a doběhnout s ním z Lednice na brněnskou radnici, /64 km/ - to vše za 24 hodin, nebylo těžké. Měl, prý, když s kolem přiběhl, najít na radnici příslušný referát.

To by bylo něco!

Tenkrát na něj zvědaví Brňáci čekali už v městské bráně.

S jedné radniční zdi shlíží kamenná tvář. Kdysi tam zazdili radního, který chtěl zradit město nepříteli a ten obličej má patřit jemu.

Už by ho měli vytáhnout, už si svoje užil. Za rohem

je městská tržnice a z jara jsou tam fronty na nové brambory.

---

3. Sever.

Půl hodiny blátem a vodou jdeš do Bílovic
Ani vesnice ani městečko, ale na tom příliš nezá-
leží.

Zde žil Rudolf Těsnohlídek, soudnickář a spisovatel.
Zde začal psát první kapitolu "Lišky Bystroušky",
kterou po dopsání zahodil, aby "šel poslouchat drvaře, jak
hovoří". Šel do kopečků okolo Bílovic, které vypadají jako
uhněteny z kamení a hlíny nějakou velmi silnou rukou a které
jsou pokryty lesy vonícími v létě a na jaře jehličím a vlh-
kou prstí. Když se vrátil, napsal knížku veselého povídání
o jedné chytré lišce, panu revírníkovi a lidech okolo, kte-
rá přenesla vůni bílovických kopců mezi čtenáře.

Podruhé vyšel do těch kopců jednoho štědrého večera
s kamarády a jejich procházka končí každoročně na náměstí
našich měst, pod vánočními stromy republiky.

/pokračování/

Psáno pro 5. číslo R36 v lednu 1954.

Radim Kopecký:

Zakladatel moderní belgické literatury

Málo toho víme o belgické literatuře vůbec, tím méně o jejím zakladateli. Škoda však, neboť Charles de Coster, skutečný otec nové vlámskovallonské literatury, je nejenom mistrným vypravěčem a pozorovatelem, nýbrž je zejména znovuobjevitelem lidového prvku v povídce i v románě. Čerpá zásadně z čistě lidového prostředí, aniž by to působilo nějak násilně či nepřirozeně, což bývá hlavním problémem u některých pozdějších literátů. De Costerovo dílo přímo tyje z hluboké studnice nezkažené lidovosti, je vystavěno na námětech tak prostinkých, že upoutávají svou prostotou a ryzostí a unášejí lehkostí svého podání. Charles de Costerovi nebylo za jeho poměrně krátkého života /1827 - 79/ připisováno ve světové literatuře tak významné místo, jaké jest mu připisováno dnešními literárními historiky. Ovšem - jeho doba nedovedla pochopit zásadní význam jeho díla: rozsáhlou ukázkou demokratického nazírání na společnost, ale již v letech devadesátých minulého století bylo pochopeno a stalo se slavným jeho největší dílo, kniha s tolika stran nazývaná vlámskou biblí, ozdoba světové literatury, román o lidovém vlámském hrdinovi Tylu Ulenspieglovi "UELENSPIEGL". Šibalský Ulenspiegl, jenž nakonec vždy chytře vyzraje nad panskou tupostí, pronikl i k nám jako Enšpígl, jenž ovšem přerodil se teprve z německého Enschpiegla, který zejmé-

na v Bavorsku zdomácněl. Charles de Coster sebral spoustu legend, historek, skazek, vyprávění a šprýmů, jimiž je celá postava Enšpíglova opředena a zpracoval je v román, jenž je základním kamenem moderní belgické prosy. Jakýmsi východiskem k Uelenspieglovi byly Costerovi jeho čtyři Flandrské legendy. Jsou to čtyři prosaické útvary, nazvané, jistě ne bez vlivu pozdního romantismu, legendami, ačkoliv legendou v pravém slova smyslu je jen legenda "Blanka, Klára a Kandida". Kdežto legendu "Tovaryšstvo Mastihubků" charakterisuje V. Jirát jako obrázek nebo povídku, "Sira Halewyna" jako pověst, je "Smetse Smee" pohádka. Charles de Coster, který vlastně celý život jen živořil, tu a tam pracuje jako žurnalista, smrtelně nenáviděl společenskou třídu, ztělesňující feudalismus, to jest šlechtu. Tak v Siru Halewynovi zosobňuje veškeru kostnatost, neohobnost a i krutost šlechty, čímž zároveň prostě demonstuje nestvůrnost a ukrutnost celého feudálního zřízení. Radostné vyprávění o Tovaryšstvu Mastihubků zdá se být českému čtenáři nejbližší svou nenuceností, opravdovostí a spontánností. Obrázek ukáže nám vitalitu uccelských obyvatel v její plné síle a bujarosti, takže se nám rázem stanou uccelští sympatičtí, zejména milovníci přečetných korbelů, tovaryši cechu mastihubků, a pak i jejich statečné ženy, které ubránivše město proti loupeživému rytíři, veselí se společně se svými marnotratnými muži.

Jedinou a mocnou vertebrálou, o niž opírá se de Costerova tvorba je vysoký stupeň uvědomělosti nazírání na sku-

tečnost, vědomost o pravém poslání literatury. De Coster studoval filosofii, podstudiič vegetoval v různých časopisech jako redaktor nebo dopisovatel, konečně v roce 1870 přálo mu štěstí a byl jmenován profesorem francouzské literatury na válečné škole, kde zůstal až do své smrti - devět let na to.

Hele - jak vítězný je tento zlomek z Flandrských legend.....

Než kníže nemohl plvati ani kašlati, neb skrze množství ran neměl již podobu a tvářnost člověčí, anobrž všeckno maso, kosti a brně jeho, bylo stlučeno a sflekováno v hromadu. Ale však krev nikde nebyla vidína, což bylo s divem. V náhle, když tovaryši, znaveni bitím a tepáním, nabírali dech, slabý hlas se zdvihl z té placky kostí, masa a železa, který pravil:

- Mějž svých sedum let, Smetse

- Tedy piště, monsignore, vece kovář, piště o tom zápis.

Což ďabel učinil.

Upráno jest krvoucí kníže, v posmíšek uveden pán katovské sekyry, potupen maršálek katových pacholků! Vlaenderland toto eeuwigheid! Flandry na věky věkoma!

Václav Havel:

Americká poesie.

/Nikoliv studie, ale pouze poznámka pod dojmem poslední četby./

Americká poesie? To zní skutečně podivně! Jsme zvyklí na americké ledničky, americká auta, americká radia, americké žvýkací gumy a najednou americká poesie?

Ano, skutečně americká poesie! Poesie amerických výrobců ledniček, amerických šoférů, amerických dělníků, žvýkajících americkou žvýkačku!

My jsme si totiž vytvořili z různých cestopisů a zpráv už tradiční obraz o Americe jako zemi velikých technických divů, triumfů hmoty a vědy, zemi praktických lidí, jejichž život je roven honbě za dolary, zemi největších a nejmenších věcí na světě a vždy jaksi oficiálně uznáme některé hodnoty americké civilizace a amerického života jako bezpochyby veliké, ale pak se vždy nakonec odvrátíme pohrdlivě se ušklíbnuvše a řekneme známou větu o tom, co je to všechno platné, když nejsou stopy po duševním a citovém životě a ukážeme důležitým ukazováčkem na Louvre v Paříži nebo Sixtinskou kapli v Římě. A to už tak konvenčně opakujeme jeden po druhém, a-
niž bychom se nad tím hlouběji zamyslili.

Bylo mnohokrát a mnohonásobně zneužito Hegelovy dialektiky a jeho slavné věty: co je skutečné je rozumné a co

je rozumné skutečné. Stovky nejrůznějších lidí a lidiček, kteří tuto větu, v podstatě metaforickou, jejíž význam je velmi subtilní a jemný, nepochopili, se za ni kryly i se svými naukami a režimy /na př. pruské panství v době Hegelově/. Proto jsem dlouho otálel, než jsem se jí odhodlal použít v této souvislosti. Zdá se mi však, že je zde na místě víc, než kdekoliv jinde. Populárně bych to vyjádřil asi takto: ona ta barbarská americká civilisace, když ovládá půl světa, nebude přece asi takový holý podvod, lež a nesmysl, za který ji jednou větou prohlásí průměrný evropský intelektuálek. Něco pravdy a tím i něco dobra a něco krásy to všechno v sobě mít jistě bude. Nechci se přít o tom, zda evropskému duchu by tato civilisace odpovídala, myslím, že odpověď je docela jasná, ale co neodpovídá evropskému duchu, nemusí být proto ještě mizerné, to by byl názor hodný tak pštrosa.

A kdo nevěříš, že v té celé mechanické americké civilisaci, v tom dýmu pittsburských komínů a hluku new - yorkských doků je také kus veliké a nové krásy, čti americké básníky!

Čekal bys snad, že americká poesie bude utíkat od těch jatek, býčích zápasů, detektivek a kýchů někam do jemných sfér nadskutečných visí, že bude vždy zrcadlem nejnovějších pařížských mód, že bude oděna jsouc v hedvábnou košili a manšetu majíc sešpendlenu zlatým knoflíčkem duchaplně v kavárně kvílet nad tím, jak odumírá v Americe duch a cit pro krásu. Och,

krásu! Možná, že skutečně se taková poesie v Americe najde, a je-li to pak vůbec poesie, tož to není poesie americká, ale jen evropská poesie, produkováná Američany. Americká poesie je něco docela jiného, docela nového, dosud nevídaného. Je to poesie mužů, kteří byli dokaři, kteří byli zaměstnání v chicagských jatkách, kteří jezdili po texaských silnicích s nákladními vozy, poesie mužů, kteří mají plátěnou košili a velké hrubé ruce, poesie mužů, jejichž tváře a spánky jsou ošlehány větrem a osmahlé kalifornským sluncem! A je to poesie krásná, poesie opravdová, poesie nová. Oč hrubější jsou ruce této poesie proti jemným pěstěným rukám francouzských básníků a literátů, oč tvrdší je pohled jejich očí proti zjemnělému pohledu sexuálně úchylných očí evropských intelektuálů, ale přesto oč nesmírně lidštější je tato americká poesie! Američtí básníci milují amerického člověka takového jakým je, s jeho žvýkací gumou věčně na jedné straně úst, s jeho zdravým egoismem, s jeho životní vůlí, s jeho primitivním odporem proti umění a literatuře, ne takového člověka, jakého by chtěla vidět přeintelektualisovaná Evropa.

Je to poesie hlubokého a nesmírně zdravého materialismu, vitalismu a realismu nevídané široké základny a rozletu. Kdo nevíš, co je realismus v poesii, čti Američany. Kolektivismus veliké a reálné upřímnosti. Moderní realismus, obohacený o nejnovější objevy v oboru lidské duše. Američané píší, co chvíle přinese na jazyk, závratná, až

fantastická reálnost. Milují každého člověka, i žebráka. Obraznost nová a neotřelá. Verš široký a volný, ten rozlet nevtěsnáš a nezavřeš do žádné vypiplané formy.

Otcem je přirozeně ten tulák - genius Walt Whitmann, jenž přerostl svou dobu o 150 let. Mezi moderními nejvýznamnější Salburg, jehož Ocel a dým je snad nejbásničtější oslava fabriky a práce, jaká byla kdy napsána.

Když to čteš, k úžasu zjišťuješ, že každá ta mašina, která stála tolik a tolik dolarů je až ke své prapodstatě nasáklá poesíí, tou poesíí nejzákladnější, elementární, primitivní, tou poesíí hmoty a těla. Píší o všem, hlavně o práci a o zábavě po práci, o přírodě, o tom, jak si ráno zavazovali vázanku, o boxerském či hokejovém zápase, o svém hřebenu, o své hře tenisu, o své milence a jejích nohách, o kamelotech, o kinech, o krompáčích a motorech. Je v tom hloubka a hlavně - je v tom budoucnost.

Až se jednou naši vzdálení potomci budou na universitách učit o surrealismu jako dnes se učí o Mistru Třeboňském, pak stále budou ještě v úctě hledět k americké renesanci a k poesii pittsburských komínů jako dnes hledí k renesanci italské a ke klenbě kaple Sixtinské.

Vstoupila. Stíny záclon zastíraly jako hustá pavučina modravě šedé obrysy oken, na která vítr zvenčí vrhal příboje sněhových vloček. Odněkud ze tmy svítila rudá, žhavá dvířka amerických kamen. Velké, živé oko. Vlha přehřátého vzduchu jí udeřila do tváře. Zastavila se. Coś se pohnulo. "Pavle?" Ticho. V kamnech zapraskalo. Malá stolní lampa rozlila se suchým cvaknutím své matné žlutavé světlo po pokoji. V knihovně se zaleskly pestré hřbety pečlivě vyrovnaných knih. Zasněná okrová slečna z pálené hlíny se překvapeně usmála do přílivu měkkého, hladivého světla. Mohutná hnědá klubovka lehce zašramotila ve svém zastiněném koutě. "Posaď se." Přehlédl její nataženou ruku. Urazilo ji to trochu. "Posaď se, prosím." Někde na skříni tikal budík. "Zlobíš se, Pavle?" Ani se nepohnul ve své kožené pevnosti. "Ne", řekl a hlas mu zněl trochu falešně. "Chtěla jsem tě navštívit již v nemocnici. Nedovolili to." Zasmál se skřípavě. "Nechtěl jsem tě u sebe vidět." Venku kdosi hlučně zabouchl dveře. "Mám tě ráda". Žhavý uhlík vypadl z kamen a zhasl na černém plechovém rámu. "Musíme se rozejít. Chtěl jsem ti to říci už dávno. Nikdy jsme si dobře nerozuměli. Vždyť jsme měli tak rozličné zájmy. Ne, prosím, neodporuj mi. Víš - teď - ano, zlobím se na tebe, urazila jsi mě - ano - a - mám rád někoho jiného - podváděla jsi mě - ne, musíme se rozejít - rozumíš - já..." "Pavle!" Prudce oddechoval. Máchl

rozčileně rukou. Váza na stole se převrhla a voda stékala v tenkých praménkách na zem. Položil nervosně ruku na stůl a ucukl zas, když ucítil mokro. Nechrabaně se snažil strhnout ubrus. Váza se skutálela na podlahu a rozbila na tisíc střepin. Schoulil se do lenošky a položil třesoucí se ruce na opěradla. "Pavle!" Zatařal prsty do hnědé kůže, až klouby zbělely. "Jsem slepý." Budík se zastavil. Voda dopadala v pravidelných kapkách na koberec a rozlévala se mezi sklenými střepy do velké, tmavé kaluže.

P.

20. XII. 1953.

Jiří Paukert:

Kdybych padl

Víc nežli ženu milujeme
Hlas svého srdce básníku
A za tím hlasem šťastni jdeme
V střed urážek a povyků

Bijeme se a umíráme
Náhodnou střelou na duelu
A ani smrt nás neoklame
Neusínáme ve fotelu

Labutí píseň je náš zpěv
A s písni na rtech rádi mřeme
Nač urážky Nač pláč a hněv
Jen za své Muzy bojujeme

A když pak smrt nám urve verš
Neříkejte že mřeme brzy!
Kdo prapor nese ten je terč
A padne! Po něm vstanou druzí!

Redakční zpráva

Toto 5. číslo Rozhovorů 36 vyšlo 8. IV. 1954,
pracovali na něm redaktor Jiří Fragner a Václav Havel.

Příští číslo /6./ vyjde, až se sejde dostatečný
počet příspěvků, z nichž bude možno udělat výběr. Příspěvk-
y zasílejte na redaktora Jiřího Fragnera,

Praha XII.,

Slovenská 23.